

денотату до воїнів), *Raggedstar*, *Bluestar*, *Brokenstar* ('-star' вказує на належність денотату до лідерів племені).

Таким чином, завдяки онімам, які виконують у тексті інформаційно-характеризуючу функцію, реципієнт покладається на семантику власного імені та отримує дані про оригінальні риси певного персонажу чи об'єкту, важливі для розуміння літературного образу, культури, способу життя персонажів та всього твору в цілому [6: 83].

Функцію емоціонально-експресивної характеристики виконують оніми, які містять позитивну або негативну експресію в самій семантиці твірною апелювання, наприклад, негативну експресію несуть в собі етнонім *BloodClan*, зоонім *Scourge*, топонім *Carrionplace*. Завдяки звуко символізму імені чи назви реципієнт, часто не усвідомлюючи, приписує оніму характеристики, які в більшості випадків адекватні текстовим. Оніми, які володіють емоціонально-експресивним потенціалом, беруть участь у формуванні аксіології образів і створюють загальний емоційний колорит твору [3: 98].

Таким чином, у серії романів Ерін Хантер «Воїни» застосовуються різні засоби творення власного імені: запозичання імен та назв з «реального» іменника сучасної англійської мови та творення онімів за різноманітними моделями. Найбільш продуктивним серед таких моделей є творення онімів на базі апелювання лексикою шляхом граматичної онімізації (афіксації, складання основ, створення імен-словосполучень) і семантичної онімізації (простої, метафоричної, метонімічної). Ступінь продуктивності того чи іншого способу номінації в онамастиконі різних племен, описаних у творі, різний.

Поетоніми серії романів Ерін Хантер «Воїни» виконують у творі функцію ідентифікації, функцію ілюзії, інформаційно-характеризуючу функцію, функцію емоціонально-експресивної характеристики, що зумовлено ідіостилем і жанровою специфікою твору, який поєднує в собі елементи фантастики та казки.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Зинин С.И., Степанова А.Г. Имена персонажей в художественной литературе и фольклоре. Библиография // Антропонимика. М., 1970. С.330-354.
2. Калинин В.М. Поэтика онима. – Донецк, 1999. – 408 с.
3. Карпенко М.В. Ономастика в художественной литературе // Ономастика. Проблемы и методы. – М., 1976. – С. 24-138
4. Петренко О. Д. Ономастика детских произведений Роалда Дала. – Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук. – Одесса, 2006.
5. Суперанская А.В. Общая теория имени собственного. – М.: Наука, 1973. – 366 с.
6. Фоянкова О.И. Имя собственное в художественном тексте. Л., 1990. – С. 83.
7. Hunter Erin. The Power of Three: Dark River. – HarperCollins Publishers Inc., 2008.
8. Hunter Erin. Warriors Field Guide: Secrets of the Clans. – HarperCollins Publishers Inc., 2007.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Ганна Бичек – аспірантка кафедри англійської філології Горлівського державного педагогічного інституту іноземних мов.
Наукові інтереси: літературна ономастика, стилістика.

ВІДАНТРОПОНІМНІ МІКРОТОПОНІМИ ПОКУТТЯ

Любов БІЛНЬСЬКА (Тернопіль, Україна)

У статті розглянуто мікротопоніми Покуття, етимонами яких є християнські імена, слов'янські автохтонні імена різної структури, проаналізовано продуктивність різних груп таких найменувань у творенні анойконімів краю.

Microtoponyms of the Pokuttya region, derived from Slavonic and Christian names, are analyzed in the article. The productivity of various groups of such kind of names in creation of regional anoykonyms is established.

Покуття – це історико-етнографічний регіон України, який розташований у межах Івано-Франківської області (територія сучасних Городенківського, Коломийського, Надвірнянського, Тисменицького, Тлумацького та Снятинського й частини Богородчанського районів). Названий регіон був предметом уваги насамперед дослідників історії, етнографії, діалектології. Вивченню ойконімів цього регіону присвятив окрему монографію Д. Бучко „Походження назв населених пунктів Покуття” (Львів, 1990). Гідронімію та оронімію цієї території у складі Івано-Франківщини досліджував М. Габорах, автор робіт „Гідронімія Івано-Франківщини. Словник-довідник” (Снятин: ПрутПринт, 2003)

та „Назви гір Івано-Франківщини. Словник-довідник” (Івано-Франківськ: Місто НВ, 2005). Антропонімію цього ж регіону вивчає Н. Вирста.

Актуальним залишається також лінгвістичний аналіз мікротопонімії визначеного регіону, зважаючи на те, що комплексне вивчення конкретної території буде неповним без дослідження місцевого топонімікону, який виразно відображає релевантні особливості говірок, специфіку рельєфу, історію заселення краю, традиційну духовну та матеріальну культуру населення, зв'язки з іншими етносами.

За семантикою твірних основ анойконіми краю поділяємо на дві групи: відапелятивні та відонімні. Твірними основами відонімних мікротопонімів виступають антропоніми, ойконіми, мікротопоніми, гідроніми.

Серед відантропонімних мікротопонімів найбільшу групу утворюють назви, базовими основами яких виступають слов'янські автохтонні імена різної структури, тобто, імена „праслов'янського походження або утворені пізніше, вже в антропонімії того чи іншого конкретного слов'янського народу, на споконвічно слов'янському мовному ґрунті” [2.13]. Такі найменування на сьогодні уже ґрунтовно розглянуті в ономастичній літературі.

Слов'янські імена, які є етимонами мікротопонімів Покуття, поділяються на:

- а) давні слов'янські імена-композиції;
- б) слов'янські відкомпозиційні імена (в усиченій та усичено-суфіксальній формі);
- в) давні слов'янські автохтонні відапелятивні імена або пізніші прізвиська.

Кожна підгрупа репрезентується різною кількістю прикладів у мікротопонімії досліджуваного регіону.

Власні імена-композиції зафіксовані в основах таких мікротопонімів:

вул. *Богданська* [<Богдань] [Мор. 14] (Хот. Тл.), брід *Коло Богдана* (Рос. Гор.), п. *Ждимир* [<Ждимиръ] [Мор. 84] (Уз. Тисм.).

У мікротопонімії регіону зафіксовано також анойконіми, в основі яких вжиті похідні гіпокристичні й демінутивні форми від давніх відкомпозиційних імен: п. *Блащіково* [<Блащік, пор. Блажь, Блажко] [Мор. 13] (Я.-П. Гор.), п. *Боголів* [<Боголюбъ] [Мор. 15] (Клуб. Тисм.), пас. *Вадівка* [<Вад <Вадиславъ] [Мор. 33] (Дел. Тл.), вул. *Драганова* [<*Драган <Драгомиръ, Драгомисль] [Мор. 77] (Загв., Кол. Тисм.).

Найчисельнішу групу презентують найменування мікрооб'єктів, в основах яких вживаються антропоніми, утворені семантичним шляхом від апелятивної лексики. Виокремлену групу мікротопонімів, мотивованих слов'янськими автохтонними відапелятивними іменами чи пізнішими прізвишками, можна поділити на декілька підгруп:

1. Мікротопоніми, в основах яких засвідчені слов'янські автохтонні відапелятивні імена чи пізніші прізвиська, мотивовані назвами тварин, частин тіла людини чи тварини: п. *Борсуки* (Ст. Гв., Ост., Чех. Кол.), горб *Заячий* (Кул. Сн.), к.с. *Рогулець* (рогуля – „корова” [Он. II 181]) (Вікно Гор.);

2. Мікротопоніми, в основах яких засвідчені слов'янські автохтонні відапелятивні імена чи пізніші прізвиська, мотивовані назвами дерев, кущів і сільськогосподарських рослин: к.с., кр. *Берестів* (Бел. Сн.), вул. *Гарбузівка* (Вікн. Тл.);

3. Мікротопоніми, в основах яких засвідчені слов'янські автохтонні відапелятивні імена чи пізніші прізвиська, мотивовані назвами риб, комах, птахів: ч.с. *Буськова Вулиця* (бусько-„делека”) (В.Кл. Кол.) п. *Карасів* (Тиш. Гор.), вул. *Павукова* (Хр. Тисм.);

4. Мікротопоніми, в основах яких засвідчені слов'янські автохтонні відапелятивні імена чи пізніші прізвиська, мотивовані назвами предметів побуту, знарядь праці: п. *Кошиково* (Граб. Бог.), п. *Кроснів* (кросно – „ручний ткацький верстат” [ВТС 468]) (Груш. Кол.), к.с. *Черепкова* (черепок – „частина горщика”, „черепиця” [ГГ 211]) (Угорн. Тисм.);

5. Мікротопоніми, в основах яких засвідчені слов'янські автохтонні відапелятивні імена чи пізніші прізвиська, мотивовані назвами страв чи продуктів харчування: ст. *Дзеринка* (дзер – „молочна сироватка” [Гр. I 378], [Он. I 212]) (Кол. Гор.), к.с. *Коржівка* (Тиш. Гор.), (Кр. Сн.), п. *Пирогів* (Л.Хл. Кол.);

6. Мікротопоніми, в основах яких засвідчені слов'янські автохтонні відапелятивні імена чи пізніші прізвиська, мотивовані назвами явищ природи: п. *Верх Мороза* (Устя Сн.), лука пас., ч.с. *Грозина* (Ілл. Сн.), л. *Шкварин* (шквара – „спека” [Гр. IV 499]) (Стриг. Тисм.).

7. Мікротопоніми, в основах яких засвідчені прізвиська відапелятивного походження на означення родинної чи соціальної приналежності: с. *Бабці* (Кот. Гор.), (Кул. Сн.), л. *Дідичів* (Мил. Тисм.);

8. Мікротопоніми, в основах яких засвідчені прізвиська відапелятивного походження на означення професії чи роду занять: вул. *Кравцева* (Стриг. Тисм.), п. *Проскурнікова* (проскурник – співвідн. із жін. особ. н. проскурниця – „жінка, що випікає просфори” [СУМ VIII 287]) (Рус. Сн.), п. *Чабанівка* (Клуб. Тисм.). На думку М. Бірили, антропоніми, утворені від назв професій, є „...своєрідним дзеркалом, що відображає історію розвитку лексичної системи білоруської мови” [1. 3];

9. Мікротопоніми, в основах яких засвідчені прізвиська відапелятивного походження на означення етнічної приналежності: кр., п. *Мадярка* (Я.-П. Гор.), вул. *Польський Кут* (Буд. Сн.), вул. *Шваби* (шваб – „німець” [СУМ XI 426]) (Зав. Сн.).

10. Мікротопоніми, в основах яких засвідчені прізвиська на означення характерних зовнішніх чи внутрішніх властивостей носія: зовнішнього вигляду, психічних та фізичних рис, віку, особливостей характеру і т.д.: вул. *Веселівка* (Од. Тисм.), п. *Гуниці* (гуня – „в’яла людина” [Даль I 408]) (Кут. Тл.), (Підверб. Гор.), ч.с. *Довганюка* (Остр. Тл.), ур. *Мудрого Ями* (Петрил. Тл.).

Меншу групу складають найменування мікрооб’єктів, утворені від християнських імен у повній, повній суфіксальній, а також усіченій та усічено-суфіксальній формах. Перша підгрупа ілюструється такими прикладами: к.с. *Антонівка* (Угорн. Тисм.), вул. (Г-Д. Кол.), п. *Германівка* (Клуб. Тисм.), фільв. *Глібівка* (Кут. Тл.), п. *За Павлом* (Рус. Сн.), п. *Коло Захарія* (Зав. Сн.), дол. *Романова* (Іваник. Бог.).

Значно більша кількість мікротопонімів утворена від християнських імен в усіченій та усічено-суфіксальній формах: п. *Аксенчукова* [<Аксенчук <Авксентій] (Рус. Сн.), ур. *Андрушково* [<Андрушко <Андрій] (В.Кл. Кол.), водосп. *Коло Гнатка* [<Гнатко <Ігнатій] (Семак. Гор.), п. *За Грешем* [<Греш <Григорій] (Клуб. Тисм.), дор. *Лавикова* [<Лавшко <Лаврентій] (Жив. Тл.), вул. *Мелешівка* [<Мелетій] [Тр. 224] (Рак. Гор.) к.с. (Семак. Гор.), дол. *Панькова Долина* [<Панько <Пантелеймон] (Тулук. Сн.), к.с. *Сафатів Кут* [<Сафат <Йосафат] (Н.В. Кол.), п. *Трушівка* [<Труфан, Трухан<Митрофан] [Ч. 560] (Кол. Гор.), пот. *Юрин Потік* [<Юра <Юрій] (Рунг. Кол.). Як зазначав В. Сімович, „узагалі здрібніла форма хресних імен, така стара (з XI ст.) і така цікава для нашої ономастики, лягла куди більше в основу прізвиськ, ніж повна, а то ще й у церковно-слов’янським одягу імен” [3. 224].

У мікротопонімії досліджуваної території, як і інших регіонів, жіночі імена значно рідше, ніж чоловічі, використовуються для творення мікротопонімів. Причиною цього вважають учені становище жінки у сім’ї. Власне, чоловік був главою родини, її годувальником, господарем, тому й ім’я його частіше давалося конкретному об’єкту, а жіночі імена лише за певних обставин могли ставати базовими для творення назв.

У зібраному нами матеріалі Покуття жіночі імена православного календаря використано для творення наступних мікротопонімів: горб *Настасина Гора* (Кр. Сн.), п. *Варварин Клин* (Я.-П. Гор.), мог. *Коло Марії* (Рос. Гор.), дол. *Софіїна Долина* (Топ. Гор.), місц. *Тетянин Луг* (Клуб. Тисм.), п. *Титьнино* (В. Кл. Кол.) і ін.

На теренах Покуття зафіксовано також мікротопоніми, мотивовані андронімами, наприклад: дол. *Антонишина* (Топ. Гор.), л. *Гнатишині Дуби* (М.Кл. Кол.), с. *Дмитришин* (Ілл. Сн.), кр. *Коло Гарасимихи* (Бер. Тисм.), вул., місц. *Лецишино* (Жур. Бог.), кр. *Федишина* (Слоб. Гор.), кр. *Якимшина* (Груш. Кол.).

Лише кількома прикладами ілюструються мікротопоніми, утворені від чоловічих найменувань, мотивованих жіночими іменами типу: ур. *За Євчуком* (Гр. Тл.), ур. *Коло Гандзюка* (Струпк. Кол.), к.с. *Маланюково* (Угорн. Тисм.), п. *Оринюково* (В.Кл. Кол.), п. *Параціково* (В.Кл. Кол.), ск. *Софіякова Скала* (Миш. Кол.), п. *Титьниного Польнка* (В.Кл. Кол.).

Аналіз відантропонічних мікротопонімів підтверджує тісний взаємозв’язок антропонімією та топонімією, який проявляється, зокрема, у номінації конкретних географічних об’єктів за іменуваннями людей, які первісно були власниками певних реалій,

проживали на цих територіях, або ж їхня діяльність була тісно пов'язана з конкретними географічними об'єктами.

У відантропонічних дериватах репрезентуються традиційні антропонічні основи – імена (переважно християнського календаря східного обряду), прізвища, прізвиська. Порівняно незначною є кількість відонічних анойконімів, в основах яких засвідчені давньослов'янські композитні та відкомполітичні імена.

Для відантропонічних мікротопонімів характерна наявність специфічних суфіксальних топоформантів, які вказують на приналежність об'єкта певній особі. Важливість такої групи назв у тому, що, як зазначають мовознавці, у багатьох випадках мікротопоніми зберігають антропонімічну спадщину часто не зафіксовану (прізвиська), або не впорядковану (прізвища) у жодних документах і словниках.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бірыла М.В. Беларуская антрапанімія. Уласныя імёны, імёны-мянушкі, імёны па бацьку, прозвішчы. – Мінск, 1966. – 372с.
2. Демчук М.О. Слов'янські автохтонні особові власні імена в побуті українців XIV-XVII ст. – К., 1988. – 170с.
3. Сімович В. Українські прізвища з хресних імен // Василь Сімович. Мовознавство. – Т.1. – Чернівці, 2005. – с. 223-227.

Довідкова література

- ВТС – Великий тлумачний словник української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К., Ірпінь: ВТФ „Перун”, 2003. – 1440 с.
- ГГ – Гуцульські говірки. Короткий словн./ За ред. Я. Закревської. – Львів, 1997. – 231 с.
- Гр. – Словарь української мови // Упор. Грінченко Б. Д. – К.: Наукова думка, 1996. – Т.І-ІІІ; 1997. – Т.ІV.
- Даль – Даль В.И. Толковый словарь живого великорусского языка: Репринт. воспроизвед. издания 1903 – 1909. – М.: Терра Книжный клуб, 1998. – Т. I – IV.
- Мор. – Морошкин М. Славянский именослов или собрание славянских личных имен. – С-Пб., 1867. – 214 с.
- Он. – Онишкевич М. Й. Словник бойківських говірок. – К.: Наукова думка, 1984. – Ч. 1-2.
- СУМ: Словник української мови. – К., 1970-1980. – Т.І-ХІ.
- Гр. – Трійняк І. І. Словник українських імен. – Київ: Довіра, 2005. – 510с.
- Ч. – Чучка П. Прізвища закарпатських українців. Історико-етимологічний словник. – Львів: Світ, 2005. – 702с. + XLVIII с.

ПРИЙНЯТІ СКОРОЧЕННЯ

Назви населених пунктів

Бел. – Белелуя, Бер. – Березівка, Буд. – Будилів, В.Кл. – Великий Ключів, Вікн. – Вікняни, Г-Д. – Годи-Добровідка, Граб. – Грабич, Груш. – Грушів, Гр. – Грушка, Дел. – Делева, Жив. – Живачів, Жур. – Жураки, Зав. – Завалля, Загв. – Загвіздя, Іваник. – Іваниківка, Ілл. – Іллінци, Колінк. – Колінки, Кол. – Колодіївка, Клуб. – Клубівці, Кот. – Котиківка, Кр. – Красноставці, Кул. – Кулачківці, Кут. – Кутище, Л.Хл. – Лісний Хлібичин, М.Кл. – Малий Ключів, Мил. – Милування, Миш. – Мишин, Н.В. – Нижній Вербіж, Од. – Одая, Остр. – Остриня, Петрил. – Петрилів, Підверб. – Підвербці, Рак. – Раковець, Рос. – Росохач, Рунг. – Рунгури, Рус. – Русів, Семак. – Семаківці, Слоб. – Слобідка, Ст. Гв. – Старий Гвіздець, Стриг. – Стриганці, Струпк. – Струпків, Тиш. – Тишківці, Топ. – Топорівці, Тулук. – Тулуків, Угорн. – Угорники, Уз. – Узин, Хот. – Хотимир, Хр. – Хриплин, Чех. – Чехова, Я.-П. – Ясенів-Пільний

Назви районів

Бог. – Богородчанський	Тисм. – Тисменицький
Гор. – Городенківський	Тл. – Тлумацький
Кол. – Коломийський	Сн. – Снятинський

інші скорочення

водосп. – водоспад	пас. – пасовище
вул. – вулиця	п. – поле
дол. – долина	пот. – потік
дор. – дорога	с. – сад
кр. – криниця	ск. – скеля
к.с. – куток села	ст. – ставок
л. – ліс	ур. – урочище
місц. – місцевість	фільв. – фільварок
мог. – могила	ч.с. – частина села

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Любов Білінська – аспірантка Тернопільського національного педагогічного університету ім. В.Гнатюка, учитель німецької мови Християнського колегіуму імені Йосипа Сліпого.

Наукові інтереси – топоніміка, діалектика.